

אלול תשע"ד -

לכבוד

גבאי בית הכנסת

א.נ.

מצ"ב קובץ הלכות ראשוני המהווה תקנון תפילה לבית כנסת המתפללים בנוסח ספרד (בני אשכנז).

לאור ניסיון העבר, לאחר שראיתי טעויות שונות, חלקן בעצם קיום מצווה (נענועי הלולב), חלקן טעויות בסדר התפילה (אמירת סליחות ותחנון), חלקן טעויות בנוסח (המנגינה המקובלת), העליתי על הכתב את התקנון המצורף בזה. אודה לך אם תניח את המצ"ב במקום בולט, לתועלת הגבאים, ובני הקהילה. היות שזו מהדורה ראשונית, שבשל החגים הבאים עלינו לטובה הקדמתי להוציאה, אשמח לכל הארה/הערה, או לציון של הלכה/מנהג שהשמטתי.

בתודה ובברכה

הרב דוד לאו

תוכן העניינים:

<u>עמוד</u>	<u>נושא</u>
4	מבוא
5	תפילות יום חול: שחרית, מנחה, ערבית
6	ראש חודש
6	תפילות שבת:
7	תפילת ערב שבת מוקדמת
9	שבת מברכין, שבת ערב ר"ח
10	שבת ר"ח
10	שבת חג
10	שבת חול המועד
11	תפילת שחרית/ מוסף- בשבת וחג/ חוה"מ-
<u>ימים נוראים</u>	
11	ראש חודש אלול
11	סליחות קודם ראש השנה
11	ראש השנה:
14	עשרת ימי תשובה
14	שבת שובה
14	יום כיפור:
<u>חגים</u>	
17	סוכות:
18	שמחת תורה:
19	פסח: שבת הגדול,
19	פסח:
20	סיוון – שבועות
20	חנוכה: שבת חנוכה, חנוכה ור"ח
21	ט"ו בשבט

21 ----- ארבע פרשיות: שקלים, זכור

22 ----- פורים:

23 ----- ארבע פרשיות: פרה, החודש

23 ----- יום השואה

23 ----- יום הזיכרון

24 ----- יום העצמאות

24 ----- י"ד באייר (פסח קטן)

24 ----- ל"ג בעומר

24 ----- יום ירושלים

24 ----- ט"ו באב

צומות

24 ----- צום גדליה: שחרית

24 ----- צום גדליה: מנחה

25 ----- י' בטבת

25 ----- תענית אסתר

25 ----- י"ז בתמוז

25 ----- ט' באב:

בר מצווה

27 -----

אבלים

28 ----- כללי, אבל תוך שבעה

28	אבלים: תוך ל' / י"ב חודש
29	יזכור
29	אבלים: הפסקת קדיש בסוף י"א חודש
30	יארצייט

נספח:

שירה בתפילה

אמירת קדיש אחרי קריאת התורה

כללי:

1. בית הכנסת ישמש כבית תפילה ובית מדרש.
2. בכל אולם / חדר אשר יקבע ללימוד או תפילה, לא תתקיים פעילות אחרת מתפילה, שיעורי תורה, ושמחות מצוה.
3. בית הכנסת ישתדל לקיים תפילה בציבור, בכל תפילה מתפילות השנה, בזמני התפילה לפי פרסום לשכת הרבנות מודיעין (הנץ החמה, זמן קריאת שמע, שקיעה, צאת הכוכבים, כניסת חג / שבת וכו').
4. נוסח התפילה בבית הכנסת, יהיה ע"פ נוסח ספרד.
5. החלטות בית הכנסת ומנהגיו, יקבעו ע"פ פסיקת השו"ע / המשנ"ב, בימים שנתחדשו בדורנו (כגון תפילה לשלום המדינה, מי שברך לחיילי צה"ל, יום העצמאות וכו') ע"פ פסיקת הרבנות הראשית לישראל.
6. שליחי הציבור יהיו על פי הוראת הגבאים (ומצידם תינתן עדיפות לזכאים / מחויבים, כגון: אבלים, יום השנה, שמחות).
7. כל שליחי הציבור, יהיו ראויים על פי ההלכה, ובתנאי שידועים את תפקידם כראוי (בעלי קריאה, בעלי תקיעה וכו').
8. כל שליחי הציבור יתעטפו בטלית (כולל ילדים בשיר הכבוד או בגלילה, ופתיחת הארון בתפילות הבקר).
9. כל העולים לתורה יתעטפו בטלית, גם בתפילת המנחה.
10. התפילות יתחילו בזמן שנקבע וכאשר יש 10 מתפללים, ברי חיוב, בבית הכנסת.
11. הש"ץ ימתין בסיום קריאת שמע וכן לפני חזרת הש"ץ לרב.
12. מן הראוי שבעלי התפקידים / גבאים, ידעו את הדינים בתחום בו הם אחראים כגון: מי רשאי / חייב להיות ש"ץ, קדימות בעליה לתורה וידע בנושא החגים והמועדים וכו'.
13. הש"ץ והקהל לא יחזרו על מילים בכל התפילות, גם במקומות בהם נהוג לשיר.
14. הרבנות המקומית (או רב בית הכנסת), יפסקו בכל שאלה הלכתית שיתעוררו בבית הכנסת.
15. ישולבו ילדים לפני בר מצוה, בתפילות בהם הם רשאים להתפלל, כגון: פסוקי דזמרה, שיר הכבוד, קבלת שבת, מפטיר וכו'.
16. אין לדבר בבית הכנסת בכל התפילות, מלבד צרכי התפילה.
17. יש לארגן ולמסד, בכתב, את נושא הבאת אוכל לקידושים ושמחות, למנוע הכשלת הציבור.
18. זכות הגבאים למכור מקומות קבועים לימים נוראים, לכל חברי העמותה.
19. להלכה, מחללי שבת בפרהסיא, אסורים לעלות לדוכן ולתיבה, חריגים - ע"פ פסיקת הרב/הרבנות.
20. בעלי התפילה יתפללו לפני העמוד ולא בבמה. חריגים – ע"פ היתר מהרב.

21. עליה לדוכן (נשיאת כפיים) תיערך בכל תפילות שחרית ומוסף, מלבד ימים שבהם אין נוהגים כן או נוהגים אחרת (תשעה באב, שמחת תורה, בתענית – ע"פ החלטת הרב).
 22. הורים המביאים את ילדיהם הקטנים לבית הכנסת, ידאגו וישמרו שלא יפריעו למהלך התפילה. (עיינ משנה ברורה סי' תרפ"ט סעי' ו' וס"ק י"ז, י"ח, בעניין חינוך הקטנים)

תפילות יום חול

שחרית:

1. הש"ץ יבדוק קודם שמונה עשרה בלחש, שיש 10 אנשים המתחילים את תפילת העמידה יחד, ובשעת הצורך, ימתין.
2. בקריאת התורה יקראו לכהן, לוי, ישראל, ואם אין כהן או שאינו יכול לעלות, יעלו לוי או ישראל במקום כהן. (אם עלה ישראל, לא יעלה לוי אחריו).
3. לוי או כהן יכולים לעלות בעלייתם, או למפטיר או לאחרון.
4. הגבאים יעלו להגבהה אנשים שיודעים ויכולים להגביה כדין (ראה סעי' 18, 19, בקריאת התורה בשבת לקמן – פתיחת שלוש יריעות, סיבוב שלם לכל הכיוונים).
5. בסוף התפילה לא אומרים "ברכו" בימי שני וחמישי, ובימים נוספים שיש בהם קריאת התורה, שהרי כבר אמרו בקריאת התורה.

מנחה:

1. 10 דקות לאחר זמן כניסת השבת, אולם, לא תאוחר משעת השקיעה ולא תוקדם מזמן מנחה גדולה.
2. לאחר חזרת הש"ץ, יאמרו תחנון. גם אם התאחרת התפילה וכבר עבר זמן השקיעה (אך לא יאוחר מ – 10 דקות אחרי השקיעה).
3. לימוד שיעורים בין מנחה לערבית יהיה בתאום עם גבאי בית הכנסת.

ערבית:

1. זמנה 21 דקות לאחר השקיעה. אין להקדים את זמן התפילה, גם בימי תענית.
2. התפילה תחל ב"שיר המעלות" / והוא רחום, ולאחר שמונה עשרה – "שיר למעלות אשא" (בחול המועד סוכות – שיר המעלות שמחתי, בחנוכה – מזמור שיר חנוכת הבית, בפסח – בצאת ישראל ממצרים) ו"עלינו".
3. בימים בהם אומרים את המזמור "ה' אורי וישעי" – יוסיפו זאת לאחר עלינו.
4. בימי ספירת העומר, יספרו קודם "עלינו" ולאחר שיר המעלות.

ראש חודש

1. במנחה של ערב ראש חדש לא אומרים תחנון.
2. בערבית מכריזים לפני שמונה עשרה: "יעלה ויבוא".
3. סדר שחרית: הלל שאינו שלם, קדיש תתקבל, שיר של יום, ברכי נפשי, הוצאת ס"ת.
4. סדר הקריאה: לכהן – מ"וידבר" עד "עולה תמיד"
ללוי – מ "ואמרת להם" עד "רביעית ההין".
לישראל – מ "עולת תמיד" עד "ונסכה".
לרביעי – מ"בראשי חודשיכם" עד "ונסכו"
5. חצי קדיש, אשרי ובא לציון (בלי למנצה), יהללו, חצי קדיש, (חליצת תפילין) תפילת מוסף, בקדושה מתחיל ב"כתר" וממשיך קדושה רגילה, קדיש תתקבל, אין כאלוקינו, עלינו.

תפילות שבת

מנחה – ערב שבת:

1. זמנה כ- 10 דקות לאחר כניסת השבת.
2. לאחר מנחה, יושר הפיוט "ידיד נפש", (אך לא בחגים ומועדים שחלים בשבת).

קבלת שבת:

1. תינתן עדיפות לילדים קודם בר מצוה, להתפלל תפילה זו, לפני התיבה.
2. בימי חגים ומועדים, החלים בשבת, ראה לקמן.

דרשה:

1. בימי שעון החורף יאמר דבר תורה, בין קבלת שבת לערבית, קודם "כגונא". (ובחגים ומועדים – קודם ברכו). במניינים שאומרים "במה מדליקין", עדיף לומר את הדרשה לפני במה מדליקין, ואז יאמר קדיש דרבנן על כל דברי התורה שנאמרו.
2. בימי שעון הקיץ יאמר דבר התורה בשחרית.

ערבית:

1. הש"ץ יחל בדברי הזוהר "כגונא" עד בנהירו דאנפין" – ברכו.

2. לפני שמונה עשרה נאמר הפסוק "ושמרו".
3. לאחר שרוב הציבור / הרב סיימו שמונה עשרה יתחיל הש"ץ "ויכלו".
4. את תפילת "מעין שבע" (מגן אבות) – ינגן כל הציבור ואח"כ יחזור הש"ץ בקול על "מגן אבות".
5. הקדיש אחרי "מזמור לדוד" נאמר על ידי הש"ץ.
6. בימי ספירת העומר, יספרו קודם "עלינו".
7. בימים בהם אומרים "לדוד ה' אורי" יאמרו זאת לאחר עלינו.
8. בסיום התפילה- "אדון עולם".

שחרית:

1. התפילה תחל בשעה 8:00. בזמנים בהם סוף זמן קריאת שמע סמוך לשעה זו ואין אפשרות לקרוא קריאת שמע כסדר, תוקדם התפילה במספר דקות.
2. לאחר שיר של יום, יאמר שיר הכבוד (עדיפות לבני נוער).
3. "לדוד ה' אורי וישעי" נאמר לפני שיר הכבוד.

קריאת התורה:

4. מן הראוי שהפזות יחזיק את הס"ת בידו, בשעת אמירת "ברוך שמייה", ולאחר אמירת "ברוך שמייה" ימסור את הספר ויסגור את הארון.
5. הש"ץ יגביה את ספר התורה בשעת אמירת פסוקי "שמע ישראל", "אחד הוא", וב"גדלו".
6. הש"ץ ילך עם ספר התורה מימין לבמה (ימין שלו).
7. ככלל, אין להוסיף על 7 קרואים ומפטיר, גם בשמחות או כשיש חיובים. כל חריגה תאושר ע"י הגבאים, ובלבד שניתן להפסיק באותו מקום (ראה סעיף 11, 18 בהקדמה)
9. סדר הקדימויות בעליה לתורה הוא כדלהלן (החיוב לפי הדרוג):

ביום חול:

- א. חתן ביום חופתו.
- ב. בר- מצווה בו ביום (ואז מברך אביו "ברוך שפטרני").
- ג. יום זיכרון (יאר- צייט) של אביו או אמו בו ביום.
- ד. בעל ברית- בו ביום.
- ה. סנדק- ביום הברית.

בשבת:

- א. חתן, בשבת שלפני החתונה/ בר מצווה- בו ביום.

- ב. בעל אישה יולדת, בשבת הראשונה שהיולדת באה לבית הכנסת.
- ג. חתן בשבת שבע ברכות, כשהנישואים היו מיום רביעי ואילך.
- ד. יום זיכרון של אב או אם, כשחל בו ביום.
- ה. אבי הבן, כשהברית בו ביום.
- ו. אבי הבן, בשבת שלפני הברית.
- ז. חתן, בשבת שבע ברכות, כשהנישואים היו קודם יום רביעי.
- ח. נער שנעשה בר מצווה, בשבוע החולף.
- ט. מי שיש יום זיכרון לאחד מהוריו בשבוע הקרוב (עדיפות למי שיחול ביום ראשון, ואחריו שלישי, רביעי, שישי, שני וחמישי - שבהם יש קריאת התורה).
- י. אבי הבת בשבת שקורא לה שם.
- יא. אבל בשבת לאחר השבעה (ואם מסתיימים בשבת בבוקר - יעלה במנחה).
- יב. מי שצריך לברך ברכת הגומל (מנהג).
- יג. סנדק או מוהל/ אורח שבא מדרך או מתפלל היוצא לדרך.
8. עדיפויות למפטיר היא לבני בר מצווה, החוגגים באותה שבת, לפני כל הרשומים לעיל, מלבד שבת: זכור, פרה, שקלים, החודש, שובה, שביעי של פסח, שבועות, ראש השנה, יום כיפור.
9. עליית שלישי ניתנת בדרך כלל לרב או לגדול בית הכנסת, וכן העלייה של עשרת הדיברות או שירת הים. וכן בעליית "חזק", וכן במפטיר של זכור, הגדול, חזון, שובה.
10. בפרשיות התוכחה (בחזקתי, כי תבוא), נהגו לתת את העלייה לבעל הקריאה. אם הוא כהן או לוי, תינתן העלייה לגבאי.
11. קריאת עשרת הדיברות בציבור, תהיה תמיד בטעם עליון.
12. בעליית שירת הים ועשרת הדברות, וכן בעליית "חזק", טוב לעמוד כבר בתחילת העלייה, כדי לא להיכנס לספק אם יש לעמוד בפסוקים מיוחדים, את המילים "חזק חזק ונתחזק" אומר הציבור, העולה שותק ועונה יחד עם הש"ץ.
13. הקדיש שבסיום קריאת התורה שייך לקורא בתורה, שיכול למחול לעולה שיאמר את הקדיש.
14. קטן רשאי לעלות למפטיר והפטרה, אם למד קודם היטב את הקריאה.
15. קודם הגבהה, יאמר הגבאי מי שברך לחולים, והציבור יקפיד לגשת אל הגבאי בזריזות ובזהירות לומר את השם. החכם עיניו בראשו ימסור לגבאי פתק עם השם מלפני שבת.
16. בשבת קודם צום תשעה באב, "חזון", יש לבדוק האם בעל המפטיר יודע לומר את הפטרה בניגון איכה כנהוג.
17. המגביה יפתח ג' עמודות, בשעת ההגבהה, ויסתובב סיבוב שלם בניגוד לכיוון השעון למען יראו כל הקהל את כתב התורה.
18. הגולל יגולל את הספר כשהתפר באמצע, בין שני עצי החיים.
19. רק בסיום הגלילה, יחל המפטיר בברכות הפטרה.

20. מן הדין, שמשעת הקריאה עד סיום ההפטרה, יעמדו אצל התיבה ג' אנשים: הגבאי, העולה- מימין לקורא והקורא- בשמאל הבמה, וגבאי או העולה הראשון, מימין העולה.
21. ההפטרה תיקרא מתוך תנ"ך שלם.
22. ככלל, בימים בהם אין מזכירים נשמות, אין אומרים "אב הרחמים" (שנתקנה עבור הרוגי עם ישראל) והם: ראש חודש, מיום כיפור עד ר"ח חשוון, חנוכה, ט"ו בשבט, שני ימי פורים- גם באדר ראשון, כל חודש ניסן, י"ד באייר, ל"ג בעומר, מר"ח סיוון עד י"ג סיוון (כולל), תשעה באב, ט"ו באב.
- כל שבת שמברכים את החודש- (מלבד ימי הספירה שבהם כן אומרים אב הרחמים והם שבת מברכים אייר- {פרט לחל ר"ח אייר בשבת}, שבת מברכים סיוון, (ואפ"ל בשבת שבתוך שלושת ימי ההגבלה או שבת ערב שבועות- שכן אומרים).
- וכן אין אומרים אב הרחמים בארבעת השבתות שקוראים בהם את ארבע הפרשיות.
- וכן בימי חול המועד וימי חג- פרט לארבעת הזמנים שאומרים "יזכור" (ראה לקמן בדיני אבל) שאז אומרים אב הרחמים.
- בשבת שיש ברית מילה בבית הכנסת או כשאבי הבן או הסנדק מתפללים שם (גם ללא ברית בבית הכנסת), חתן ביום חופתו או בשבעת ימי הברכות (פרט לימי הספירה שאז גם אם יש ברית או חתן- אומרים).
23. הזכרת נשמות יאמרו במנחה ובאם אי אפשר יאמרו קודם מוסף- בין אב הרחמים לאשרי.
24. החזרת הס"ת תעשה מימין לבימה- בצד הנגדי של ההוצאה.

תפילת ע"ש מוקדמת:

בימי שעון הקיץ, באם יוחלט להתפלל מנחה וערבית בע"ש מוקדם, יש להתפלל מנחה רק קודם פלג המנחה (ע"פ פרסום הרבנות), וערבית רק לאחר פלג המנחה, אולם בכל מקרה יש להודיע לציבור לקרוא שוב ק"ש (וספירת העומר בימי הספירה) לאחר צאת הכוכבים.

שבת מברכים/ שבת ערב ר"ח:

1. אין אומרים אב הרחמים. (מלבד ימי הספירה ושבת מברכים אב, שכן אומרים).
2. בברכת החודש, יודיע הגבאי קודם "מי שעשה ניסים" את זמן מולד הלבנה.
3. קודם "מי שעשה ניסים" יטול הש"ץ את הס"ת בידו.
4. לאחר לאחר סיום ברכת החודש מחזיר הש"ץ את הס"ת לידי המחזיק, והלה חוזר לשבת עד להחזרת הס"ת לארון.
5. אם חל ר"ח ביום ראשון, יקרא הפטרת "מחר חודש", (מלבד שבת ערב ר"ח שחלה בחנוכה ושבת ר"ח שחלה בפרשת החודש- לקמן בחנוכה ובארבע פרשיות ושבת ערב ר"ח אלול שמפטירים שבע דנחמתא) וא"א צדקתך במנחה.

שבת ר"ח:

1. בשבת ר"ח מוסיפים: יעלה ויבוא בתפילות, חצי הלל (מלבד ר"ח טבת שחל בשבת- הלל שלם), הוצאת שני ספרי תורה (מלבד ר"ח טבת שחל בשבת או ר"ח ניסן בשבת- שמוציאים 3): בראשון יקראו את סדר הפרשה, ח"ק, ואת המפטיר יקראו בספר השני בפרשת פינחס: "וביום השבת... ובראשי חודשיכם עד ונסכו", ומפטירין בישעיה ס"ו- השמים כסאי".
2. א"א אב הרחמים.
3. בתפילת מוסף יאמרו "אתה יצרת".
4. א"א צדקתך במנחה.

שבת וחג/ קבלת שבת/ ערבית:

1. כל התפילות (מערבית של כניסת השבת והחג, אך לא בתפילת שבת חול המועד) במנגינת חג.
2. אין אומרים "ידיד נפש".
3. את קבלת שבת יחלו ב"מזמור לדוד הבו לה", ובפיוט "לכה דודי" אומרים את "שמור וזכור", "לקראת שבת", "ימין ושמאל", בואי בשלום". מזמור שיר, ה' מלך גאות לבש.
4. אין אומרים "כגונא".
5. שמו"ע של חג, "ויכולו" וברכת מעין שבע (פרט לחג א' של פסח שחל בשבת, שא"א מעין שבע).
6. פיוט יגדל אלוקים חי.

שבת חוה"מ- קבלת שבת ערבית:

1. במנגינת שבת.
2. סעיפים 2, 3, 4, 5, - כדין שבת וחג לעיל.
3. ערבית של שבת רגילה + יעלה ויבוא.

תפילת שחרית/ מוסף- בשבת חג/ חוה"מ:

כפי השינויים הנהוגים באותו חג/ מועד- לקמן.

אלול – ימים נוראים

ראש חודש אלול:

1. עיין לעיל סדר תפילת ר"ח.

2. מיום ב' של ר"ח, בשחרית, אומרים "לדוד ה' אורי" מיד לאחר שיר של יום, וכן במנחה לאחר עלינו לשבח, וכך עושים עד שמחת תורה, לא כולל.
3. מיום ב' של ר"ח תוקעים בשופר לאחר התפילה, תקיעה שברים תרועה תקיעה, עד שחרית של ערב ראש השנה, שבה כבר אין תוקעים.

סליחות- ערב ראשון עד ערב ראש השנה:

1. הסליחות הראשונות יאמרו במוצ"ש, בשעה 11:30, וכן בכל הימים עד ערב יוה"כ, כשהוא לאחר הצות.
2. מעיקר הדין, זמן אמירת הסליחות הוא באשמורת הבוקר, קודם עלות השחר. עדיפות שניה, קודם תפילת שחרית. עדיפות שלישית, אחרי הצות הלילה. עדיפות רביעית, אחרי תפילת שחרית. במקומות שלאור ניסיון העבר קיים חשש כי עלולה להתבטל אמירת הסליחות (מפני שקודם עלות השחר מוקדם מדי, ואחרי הצות הלילה, אחרי 00.30).
- לכן, בדיעבד, בתקופת שעון קיץ, אפשר להסתמך על דעה המובאת בפוסקים שאפשר להתחיל ולומר סליחות בתום שליש הלילה (22:30). אין טעם להתחיל בשעה מאוחרת יותר (23:00, לדוגמא), או מוקדמת יותר, כי אין דעה כזאת בפוסקים. בימים האחרונים של הסליחות, לאחר שתסתיים תקופת שעון הקיץ (במוצאי שבת שובה), חוזרים לזמן הרגיל, (אחרי הצות).
3. הש"ץ יתעטף בטלית (בלא ברכה).
4. מן הראוי שהש"ץ יהיה הגון ובעל מידות טובות, ויודע את נוסח הסליחות וניגונים המקובלים.
5. יש להקפיד שבשעת אמירת "אשרי" (לא בקדיש) יהיו לכל הפחות עשרה, ואם אין- לא יאמרו את הקדיש.
6. סליחות בעשי"ת ובצום גדליה ראה לקמן, אחרי ר"ה.

ראש השנה

כללי:

1. בכל תפילות הימים הנוראים (החל מערבית), ילבשו הש"ץ, הבעל קורא, הבעל תוקע- קיטל.
2. יש לחשב את זמן התפילה בשחרית שלא יפסידו את זמן ק"ש.

ערב ראש השנה- יום א'

1. לאחר תפילת שחרית עושים התרת נדרים (ומי שלא- יעשה בעשרת ימי תשובה עד ערב יוה"כ).

2. באם חל ראש השנה בשבת, עיין בשבת וחג לעיל סדר קבלת שבת + תוספות ראש השנה, עיין במחזור).
3. בין מנחה לערבית- דרשה.

שחרית:

1. ברכות השחר, קורבנות וכו'. מגנינת הקדיש היא כפי הנוסח (לא מגנינת קדיש של מוסף).
2. סדר חזרת הש"ץ: פתיחת הארון – עד "באהבה".... מסוד חכמים, יראתי.... סגירת הארון. זכרנו... מצמיח ישועה... מי כמוך... מחיה המתים.
ימלוך ה', ואתה קדוש.
פתיחת הארון- אתה הוא- מרום וקדוש- סגירת הארון.
תעיר ותריע, ובכן ובה', צאצאיה כן, מלך ממלט מרעה, מלך זכור.
פתיחת הארון- ה' מלך... קל עורך דין- סגירת הארון.
ובכן לך תעלה קדושה, נקדישך, אתה קדוש- סוף החזרה.
בשבת – יש להוסיף את התפילות לשבת.
4. אבינו מלכנו, קדיש, שיר של יום, לדוד, שיר הכבוד, הוצאת ס"ת וכו'.
5. נהגו לתת עליה לבעל התקיעה וחזני המוסף והשחרית (באם לא נוטלים שכר).
6. באם עושים הפסקה לקידוש (לקמן), יש לומר יהללו קודם ההפסקה, ומחזירים את ספר התורה לארון, לפני ההפסקה..

קידוש:

לפני התקיעות יעשו קידוש + מזונות במשך כ- 15 דקות. (החזרת הס"ת- ראה לעיל סעיף 6).

תקיעות/ מוסף:

1. יש להורות לבעל תוקע ללמוד את דיני התקיעות.
2. קודם התקיעות יודיע הגבאי/ המקריא לציבור:
 - (א) יש לכוון לצאת בתקיעות ובברכותיהם.
 - (ב) אין לענות ברוך הוא וברוך שמו על הברכות.
 - (ג) לא מדברים כלל, עד סוף ה-100 תקיעות.
 - (ד) סדר התקיעות: 30 קודם מוסף- מיושב.
30 בחזרת הש"ץ.
30 לאחר קדיש תתקבל.
10 לאחר אין כאלוקינו.

מוסף:

סדר חזרת הש"ץ:

ברוך... מסוד... זכרנו... מלך עוזר- מצמיח ישועה,
מי כמוך- מחיה מתים, ימלוך ה', ואתה קדוש, קל אמונה,
אם לא למענו, ובכן ויהי בישורון- לעדי עד ימלוך, ובכן לך תעלה- כתר,
אתה קדוש, אתה בחרתנו וכו', עלינו וכו', או"א היה עם פיפיות-
מהמילים "שלא יכשלו" ממשיך הציבור.
אוחילה לקל- ה' צורי וגואלי, ועל כן נקווה וכו'.

מנחה:

1. הקדיש של מנחה הוא במנגינת קדיש של מנחה של שבת (לא של ימים נוראים).
2. תחילת חזרת הש"ץ של מנחה במנגינה של מנחה של שבת (לא של ימים נוראים), עד סיום הקדושה.
מ"ימלוך ה' וכו" מנגינת ימים נוראים.
3. אמירת אבינו מלכנו (פרט לשבת). המתפללים בצהרים יבדקו בלוח זמן מנחה גדולה.

ערבית- ערב יום ב':

לפחות 21 דקות לאחר השקיעה.

שחרית- יום ב':

1. סדר חזרת הש"ץ:

- פתיחת הארון- ברוך... אתיתי לחננך- צרופה- סגירת הארון.
זכרנו לחיים- מצמיח ישועה, מי כמוך- מחיה המתים.
פתיחת הארון- שלחתי- קולי אקרא- סגירת הארון.
ימלוך ה', ואתה קדוש.
פתיחת הארון- אתה הוא- נורא ומרום- סגירת הארון.
שמו מפארים, שומרי מצוותיו, שפרו מעשיכם, שבטי מקוראך,
שבותנו ממרחק, כל יושבי תבל, ישפוט תבל, והוא באחד,
אדון אם מעשים, הן לא יאמין, ובכן ויהי בישורון,
פתיחת הארון- מלך עליון, ובכן לך הכל- לקל עורך דין- סגירת הארון.
ובכן לך תעלה קדושה- קדושה, אתה קדוש וכו'.
2. עיין בשחרית ביום ראשון.

ראש השנה- יום א' בשבת:

1. סדר הפיוטים: ובכן וה', צאצאיה, שמו מפארים, שומרי מצוותיו, שפרו מעשיכם, שבטי מקוראך, שבותינו, כל יושבי תבל, ישפוט תבל, והוא באחד, ה' מלך, וכו'.
2. א"א אבינו מלכנו, וכן א"א י"ג מידות בהוצאת ספר תורה.
3. לאחר ההפטרה "יקום פורקן".
4. במוסף לא יאמרו ארשת שפתינו.
5. תשליך ביום ב'.

ראש השנה- יום ב' כשחל יום א' בשבת:

סדר חזרת הש"ץ: עד נורא ומרום כביום ב' רגיל לעיל.
 חו"ק: תעיר ותריע, מלך ממלט, מלך זכור, אדון אם, הן לא יאמין.
 חזרה ל"ויהי בישורון- מלך עליון" כביום ב' רגיל.

עשרת ימי תשובה:

1. סליחות בעשרת ימי תשובה יהיו בשעה 11:30 בערב, אם הוא לאחר חצות.
2. כל התוספות של עשרת ימי תשובה בתפילה, "לעילא לעילא", מכל ברכתה, עושה השלום בקדישים, שיר המעלות ממעמקים- לאחר ישתבח, כל התוספות בשמונה עשרה, אבינו מלכנו- לאחר נפילת אפיים (א"א אבינו מלכנו במנחה של ערב שבת).

שבת שובה:

1. נוסף על התוספות הקבועות בתפילה, בעשרת ימי תשובה, יש לשנות בברכה מעין שבע "המלך הקדוש" במקום "הא-ל הקדוש".
 - בשחרית יש לומר "שיר המעלות ממעמקים"- לאחר ישתבח, ובהוצאת ספר תורה יש להוסיף את התפילה לעשרת ימי תשובה, קודם בריך שמיא, בלי י"ג מידות.
2. את הפטרת שבת שובה יש לתת לרב/ לגדול. סדר ההפטרה: מתחילים בהושע י"ד פסוק ב' "שובה ישראל: עד פסוק י' "ופושעים יכשלו במ", ממשיכים במיכה ז' פסוק י"ח- י"ט- כ'.
3. דרשת שבת שובה תאמר בין מנחה לערבית.

יום כיפור

מנחה ערב יום כיפור:

1. תפילת מנחה בשעה 13:00 לערך.
2. יש להעמיד בבית הכנסת קערה לפדיון כפרות. קערות נוספות- באישור הגבאים.

3. יש להכין שופר בבית הכנסת עבור תפילת נעילה.

כל נדרי:

1. את "כל נדרי" יש לומר קודם השקיעה. (כ – 10 דקות לפני).
2. מוציאים שני ספרי תורה ומוליכים אותם בבית הכנסת, נעמדים משני צידי הש"ץ, והש"ץ מתחיל "על דעת".
3. הנוסח בכל נדרי הוא: "מיום כיפורים שעבר עד יום כיפורים זה ומיום כיפורים זה ועד יום כיפורים הבא עלינו לטובה..."
4. דרשה- עד זמן ערבית.
5. לאחר התפילה יאמרו את שיר היחוד, ומסיימים בשיר הכבוד.

שחרית:

1. קורבנות וכו'. עד תפילת שמו"ע אין להוסיף שום תוספת (מלבד בשבת). הקדיש של ישתבח במנגינה המקובלת.
2. חזרת הש"ץ: פתיחת הארון- ברוך- תרחם על בן אימצת- סגירת הארון. זכרנו- ומצמיח ישועה. חו"ק: עד יום מותו, מי כמוך- מחיה המתים. ימלוך ה', ואתה קדוש. פתיחת הארון- אתה הוא- חי וקיים- סגירת הארון. חו"ק: אנא סלח נא, אנא רחום כפר, מלך שוכן עד, מלך מאזין שועה, היום ייכתב- ובכן אמרו. פתיחת הארון- אמרו לאלוקים- אל למושעות- סגירת הארון. ובכן תנו עוז- על ישראל אמונתו- האדרת והאמונה. חו"ק: ליושב תהילות, זה אל זה שואלים- ובכן לך הכל יכתירו. פתיחת הארון- לקל עורך דין וכו'- סגירת הארון. ובכן לך תעלה- כתר- אתה קדוש.
3. לאחר יעלה ויבוא: זכור רחמך, אל נא תשת- סלח לנו יוצרנו, זכור לנו ברית אבות- והנגלות אתה יודע. שמך מעולם- וידוי- ולכפרת פשע. אלוקינו ואלוקי אבותינו, רצה וכו'.
4. לאחר חזרת הש"ץ: אבינו מלכנו, שיר של יום, לדוד, שיר הכבוד, הוצאת ספר תורה וכו'.

מוסף:

סדר חזרת הש"ץ:

פתיחת הארון- ברוך... וסולח לעוונות- סגירת הארון.
זכרנו, אתה גיבור- ומצמיח ישועה, חו"ק; עוד בו, מי כמוך- מחיה מתים.
ימלוך ה'- ואתה קדוש, חו"ק; נחשב כצג, היום בפתחך, מסטין בכבל, את לחשי, אדון לקול עמך.
פתיחת הארון- ובכן אמרו- עוטה אור כשלמה- סגירת הארון.
חו"ק: ליושב תהילות, אלו לאו,
פתיחת הארון- ובכן לך תעלה... ונתנה תוקף- בשילוש קדושה בקודש- סגירת הארון.
כתר, אתה קדוש וכו'- סדר העבודה.

סדר העבודה:

1. אתה כוננת וכו'.
2. בכהנים והעם השני- אין כורעים ומשתחוים.

מנחה:

מנגינת הקדיש של מנחה, במנגינת קדיש של מנחה של שבת (לא של מוסף ימים נוראים).
סדר חזרת הש"ץ:
פתיחת הארון- ברוך... וסולח לעוונות- סגירת הארון.
זכרנו לחיים- ומצמיח ישועה, מי כמוך- מחיה מתים.
חו"ק: ימלוך ה', ואתה קדוש, אמונת אום, יכפר ויסלח, תפילתנו, מיכאל מימין, ובכן לך תעלה קדושה-
כתר, אתה קדוש... סליחות+ קל נא רפא... זכור לנו וכו'- והנגלות אתה יודע, שמך מעולם- ולכפרת פשע.
אלוקינו ואלוקי אבותינו וכו'.

נעילה:

1. מתחילת חזרת הש"ץ פותחים את ארון הקודש עד סיום נעילה, בסוף הקדיש.
2. את ברכת כוהנים יש לעשות לפני השקיעה ולכלל המאוחר עד 13 דקות אחריה.
3. תוקעים בשופר 36 דקות אחרי השקיעה, ואז מותרים במלאכה.

ערבית:

נוהגים לקדש את הלבנה מיד לאחר תפילת ערבית.

יום כיפור בשבת:

יש לעיין במחזוריים אלו קטעים מוסיפים (כגון קבלת שבת וכו') ואלו משמיטים (אבינו מלכנו- פרט לנעילה).

חגים

סוכות:

- בין מנחה לערבית יאמרו דברי תורה.

שחרית יום טוב:

1. לאחר חזרת הש"ץ, ימתין הש"ץ מעט כדי שיוכלו לברך על נטילת הלולב, הלל שלם, הושענות בהקפת הבמה, קדיש תתקבל, שיר של יום, לדוד, שיר הכבוד, הוצאת ספר תורה וי"ג מידות.
2. סדר הנענועים בהלל:

הודו לה':

הש"ץ מנענע ב"הודו לה'" הראשון (נענוע ב"הודו", עמידה בלא נענוע ב"לה'", נענוע ב"כי", נענוע ב"טוב", נענוע ב"כי", נענוע ב"לעולם", נענוע ב"חסדו").

הקהל מנענע בסיום כל משפט של הש"ץ. כי הקהל עונה על כל ארבעת הפסוקים ב"הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו", ומנענע בכל אמירה.

הש"ץ ימתין מלהמשיך לפסוק הבא עד שהקהל יסיים את הנענוע, כדי שהקהל יספיק לענות (כגון: הקהל מנענע ב"הודו לה'" הראשון, ואומר "יאמר נא ישראל כי לעולם חסדו". חוזר הש"ץ ואומר "יאמר נא ישראל כי לעולם חסדו", והקהל עונה "הודו לה' וכו'", ואומר "יאמרו נא בית אהרן וכו'". וכן בכל ארבעת הפסוקים).

אנא ה':

הקהל והש"ץ מנענעים ב' פעמים. (שני נענועים במילה "אנא", עמידה באמירת המילה "ה'", ונענועים באמירת הושיעה נא").

הודו לה' (בסיום):

הקהל והחזן מנענעים ב' פעמים. הקהל אינו עונה אחרי הש"ץ, אלא כל אחד אומר לעצמו, ומנענע בכל מילה, חוץ מהמילה "לה'".

שיטת הנענועים:

- לכל צד, מוליך ג' פעמים מחזהו לאותו צד, בכל הולכה מנענע את הלולב עד שעליו נעים אנה ואנה.

כיוון הנענועים:

מזרח, דרום, מערב, צפון, מעלה, מטה.

3. בהושענות, מוציאים ספר תורה ומחזיקים אותו בבמה, והקהל מקיף נגד הילוך השעון- צפון מערב דרום מזרח.

חזה"מ שחרית:

הלל שלם, הושענות, קדיש תקבל, שיר של יום, לדוד, הוצאת ספר תורה- 4 קרואים- ח"ק, אשרי ובא לציון, ח"ק לפני מוסף, כתר+ קדושה של חול, קדיש תקבל וכו', אין כאלוקינו- של חזה"מ וכו'.

שבת חזה"מ:

1. אין מוצאים ס"ת בהושענות, רק פותחים את הארון.
2. קהלת- קודם קריאת התורה.
3. א"א אב הרחמים.
4. במנחה- א"א צדקתך.

הושענא רבא:

- לימוד בלילה זה.

שחרית:

1. נוהגים להקדים את התפילה ביום זה, לזמן הנץ החמה.
2. החזן ילבש "קיטל", ויתפלל במנגינת ראש השנה ויום כיפור.
3. את התפילה יחלו מברכות התורה וברכות השחר, ע"י מי שישן בלילה, כדי להוציא ידי חובה את מי שהיה נעור.
4. תפילת שבת (השמים מספרים וכו')- ברוך שאמר, מזמור לתודה (ללא שיר ליום השבת) המשך שחרית של חול, שיר המעלות ממעמקים- אחרי ישתבח, שמו"ע, יעלה ויבוא.
5. הלל שלם+ הושענות, 7 הקפות, קדיש תקבל, שיר של יום, לדוד, הוצאת ספר תורה+ י"ג מידות, יש להוסיף בהוצאת ס"ת "קדוש ונורא שמו", ד' עולים, ח"ק, החזרת ספר התורה לארון.
6. ח"ק, מוסף של יום טוב, קדיש תקבל, אין כאלוקינו וכו'.

שמחת תורה:

1. בין מנחה לערבית- דבר תורה.
2. ערבית של חג, קדיש תקבל.

3. חלוקת פסוקי "אתה הראת", נהגו ליתן את הפסוק "כוהניך" לכוהנים. בפסוק ויהי בנסוע" - פותחים את הארון.
4. יש לקבוע זמן לכל הקפה, כדי שלא יוצר מצב שתחילת ההקפות נמשכות זמן רב וסופם קצר מאוד.
5. בתום ההקפות מחזירים את הספר תורה לארון, משאירים ספר תורה אחד ביד אחד מהקהל, ואומרים "שמע", אחד הוא... קדוש ונורא, גדלו, וקוראים לג' אנשים בפרשת "וזאת הברכה", בלי קדיש, יהללו וכו', עלינו, יגדל.

שחרית:

1. תפילת חג, הלל שלם, קדיש תקבל, שיר של יום, שיר הכבוד, פסוקי "אתה הראת" כמו בערב וכו'.
2. משאירים ג' ספרים לקריאה (כשיש 2 ספרים בלבד, עיין סעיף 8), ואומרים "שמע", "אחד הוא... קדוש ונורא שמו", גדלו.
3. קוראים קריאה אחת לכל הציבור כולו.
4. יחלקו את ספרי התורה לכמה מנינים, כדי שכל אחד מהציבור יוכל לעלות ולברך על קריאת התורה. בכל מנין צריך שיהיו לפחות עשרה אנשים שישמעו את הברכות.
5. לאחר שעלו כל הציבור, יתכנסו כולם למניין אחד, וקוראים למבוגר לעלות ביחד עם כל הנערים, ומברכים וקוראים את קריאת חמישי "ולאשר יאמר", ולאחר הברכה אומר כל הקהל "המלאך הגואל אותי...".
6. קריאת חתן תורה מ"מעונה" עד סוף הספר, מניחים ספר תורה שני על הבמה ומגביהים את הראשון בצורה הפוכה (כשהכתב כלפי חוץ).
7. קריאת חתן בראשית מ"בראשית" עד סוף "ויכלו", כשהקהל אומר "ויהי ערב ויהי בוקר..." בעל הקריאה (והעולה) חוזר על כך, ובכך בכל הקטע של "ויכלו". מניחים ספר תורה שלישי ואומרים ח"ק, הגבהה וגולל.
8. כאשר יש רק שני ספרים, מגביהים את השני ופותחים את הראשון וקוראים מפטיר.
9. הפטרה - עד פסוק ט' "בכל אשר תלך", הזכרת נשמות, אשרי, יהללו, ח"ק.
10. קודם תפילת מוסף יכריז הגבאי "משיב הרוח ומוריד הגשם". (גשם - בסגול), הש"ץ לובש "קיטל".
11. בחזרת הש"ץ יאמרו את תפילת הגשם, ופותחים את ארון הקודש מתחילת חזרת הש"ץ ועד סוף תפילת הגשם.
12. קדושה של יום טוב - "אדיר אדירנו" ותערב, קדיש תקבל וכו'.

- בשבת יש להוסיף את התוספות לשבת.

פסח:

שבת הגדול:

1. זרשת הרב תאמר בין מנחה לערבית, בשבת אחר הצהריים.
2. בערבית של מוצ"ש אין אומרים "ויהי נועם" ואתה קדוש".

ערב פסח- שחרית:

1. אין אומרים מזמור לתודה, תחנון- כל החודש, ולמנצח.
 2. בסיום התפילה, יש לדאוג לסיום מסכת עבור הבכורים המתענים, וכן עבור אבות הצמים לילדיהם הבכורים שעדיין לא הגיעו למצוות.
 3. באם חל ערב פסח בשבת א"א צדקתך במנחה, ויש להתפלל מנחה גדולה ולהקדים את שחרית כדי שיספיקו לאכול סעודה שלישית ולנקות אח"כ את הבית.
- פסח שחל בשבת, בתפילת ערבית של החג הראשון (ואם החג השני חל בשבת- אומרים), אומרים "ויכלו" אך אין אומרים ברכה מעין שבע (אע"פ שבשאר החגים אומרים).
- ביום ראשון של פסח אומרים הלל שלם, בערב ובבוקר, ומיום ראשון של חוה"מ- חצי הלל.

פסח- מוסף/ תפילת הטל:

1. המתפלל תפילת הטל לובש "קיטל".
2. הגבאי יכריז קודם מוסף "מוריד הטל".
3. בחזרת הש"ץ פותחים את הארון והש"ץ מוסיף את פיוטי תפילת הטל, ובסופם סוגרים את הארון.

ערבית- מוצאי חג ראשון:

1. במוצאי חג יודיע הגבאי על השינויים בתפילה והם:
 - א. מוריד הטל.
 - ב. אתה חוננתנו.
 - ג. ותן ברכה.
 - ד. יעלה ויבוא.
 - ה. ספירת העומר (קודם עלינו).

שביעי של פסח:

אומרים בפסוקי דזמרה את שירת הים פסוק בפסוק עד "ה' ימלוך לעולם ועד"- הראשון.

ראש חודש סיוון- שבועות:

1. מראש חודש סיוון עד י"ב בסיוון (כולל), א"א תחנון ולא "צדקתך", ואב הרחמים (עי' לעיל בדיני אב הרחמים בשבת) עד שבת שקודם י"ב (כולל), וכן א"א ויהי נועם במוצאי שבת שקודם החג.
2. מאחרים את תפילת ערבית בליל שבועות (לפחות 26 דקות לאחר השקיעה).
3. בערב יתקיימו שיעורים בבית הכנסת.
4. את עשרת הדיברות יקראו בטעם עליון.

חנוכה:

1. בכל ימי חנוכה, יקדימו את תפילת מנחה לזמן כניסת השבת, כדי שיוכלו להדליק נרות קודם השקיעה, אותם הנוהגים כך.
2. בכל התפילות יש להוסיף את תפילת "על הניסים".
3. סדר תפילת שחרית: הלל שלם, ת"ק, הוצאת ספר תורה- ג' עולים, ח"ק, אשרי ובא לציון, קדיש תתקבל, כנסת ס"ת, שיר של יום, וכו'.

שבת חנוכה:

משתדלים לקיים מניין למנחה בערב שבת חצי שעה לאחר חצות היום, כדי שאפשר יהיה להדליק נרות אחרי מנחה.

לאחר הלל- קדיש תתקבל, מזמור שיר וכו'.

ראש חודש וחנוכה:

הלל שלם, קדיש תתקבל, שיר של יום, ברכי נפשי, הוצאת שני ספרי תורה.

סדר הקריאה בתורה: לכהן- עד "רביעית ההין".

ללוי- עד "ונסכה"

לשלישי- עד "ונסכו", הגבהה, גלילה ופתיחת ס"ת שני.

לרביעי- אותו היום של חנוכה.

מחזירים ספר תורה ראשון לבמה, ח"ק, אשרי ובא לציון, החזרת ספר תורה, ח"ק, מוסף של ר"ח, + על הניסים וכו'.

שבת ראש חודש וחנוכה:

עיין לעיל שבת חנוכה + מוציאים 3 ספרי תורה. קריאת פרשת שבוע בראשון- שישה עולים, בשני קוראים "וביום השבת וכו'... ובראשי חודשיכם"- שביעי, ח"ק, ובשלישי קוראים את קריאת חנוכה, הפטרת חנוכה (לא של ר"ח), ובמוסף- "אתה יצרת" כבשבת ר"ח+ על הניסים.

ט"ו בשבט:

אין אומרים בו תחנון (וכן לא במנחה שלפניו), וכן א"א למנחה.

שבתות ד' פרשיות:

כללי:

בכל ד' הפרשיות אין מעלים קטן למפטיר, וכשיש בר מצווה יש לשאול את הרב כיצד ינהגו. א"א אב הרחמים בכל שבתות אלו. (אומרים צדקתך).

שבת שקלים:

1. מתחילים ההפטרה מפס' א': "בן שבע שנים... לכוהנים יהיו" (מלכים ב', י"ב, א'- יז').

שבת זכור:

1. הגבאים יודיעו לציבור קודם קריאת זכור, שזו מצווה מדאורייתא ויש לכוון לצאת ידי חובות מצוות זכירת עמלק ומחיית עמלק, ואין לדבר בזמן הקריאה (כמו בכל השנה).
2. כיוון שיש 2 משמעויות במילה "זכור", יש לחזור פעמיים על המילים "תמחה את זכר עמלק", את הקריאה הראשונה יקראו "זכר" - בציריה, ואת השניה בסגול.
3. להפטרה, מעלים גדול/ רב. ההפטרה מפס' ט"ו "כה אמר ה'" עד "גבעת שאול".
4. לאחר הקריאה יקראו שוב לנשים שלא שמעו, וכן בהברה אשכנזית- למתפללים הנוהגים כן גם בכל ימות השנה, או בהברה תימנית (אם ישנם בבית הכנסת).
5. א"א אב הרחמים, וכן א"א "צדקתך" במנחה.

פורים:

1. על' תענית אסתר - בתעניות.
2. בתפילת ערבית מוסיפים "על הניסים" במודים, קדיש תקבל וקריאת מגילה.
3. הקהל יעמוד בשעת ברכות המגילה, ויכוון לצאת ידי חובת קריאת מגילה ועל כן לא יענה "ברוך הוא וברוך שמו" רק אמן בסוף הברכה.
4. פותחים את כל המגילה ומסדרים אותה כאיגרת.
5. בשני הפסוקים שחוזרים על שתי נוסחות (פרק ח' פס' י"א - להשמיד להרוג - ולהרוג, פרק ט' פס' ב' - בפניהם - לפנייהם), קודם קורא כפי שכתוב במגילה ואח"כ כפי המסורה.
6. מהמילים "חמש מאות איש" עד המילים "עשרת", יקראו הקהל תחילה ואח"כ קורא המגילה בנשימה אחת ללא הפסקה (לאחר שהקהל סיים את אמירתם קודם).
7. ארבעה פסוקים אומר הקהל והקורא חוזר עליהם:

- א. "איש יהודי".
 - ב. "ומרדכי יצא".
 - ג. ליהודים היתה".
 - ד. כי מרדכי היהודי".
8. לאחר הקריאה מברך הקורא ברכת "הרב את ריבנו" ומכוון להוציא- והציבור לצאת, ממשיכים לומר את "אשר הניא", "שושנת יעקב", ואתה קדוש, קדיש בלי תתקבל, עלינו.

שחרית:

1. כביום חול+ על הניסים, ח"ק, הוצאת ס"ת, ג' עולים, ח"ק, יהללו, וקריאת מגילה.
2. קודם ברכות המגילה יודיע הגבאי לכוון לצאת בברכת שהחיינו (בנוסף לקריאת המגילה, ראה לעיל בערב) גם על משלוח מנות וסעודת פורים.
3. סעיפים 3,4,5,6,7, כדלעיל בערב.
4. בסיום הקריאה: "הרב את ריבנו", "שושנת יעקב", אשרי (בלי למנצה) ובא לציון, קדיש תתקבל, שיר של יום וכו'.

מנחה:

1. מתפללים בשעות הצהריים המוקדמות, כדי להתחיל את סעודת פורים מבעוד יום.
2. התפילה, כביום חול, עם על הניסים.

פורים דמוקפין (יום ט"ו):

אין אומרים תחנון בתפילה (שחרית ומנחה) וכן למנצה - בשחרית.

ארבע פרשיות:

שבת פרה:

1. י"א כי גם קריאת פרשת פרה הינה מדאורייתא, ולכן יש להחמיר בה כפי שנהגו בזכור.
2. ההפטרה, ביחזקאל ל"ו פס' ט"ז "ויהי דבר ה'" עד פסוק ל"ח "וידעו כי אני ה'".

שבת החודש:

1. בשבת שקודם ר"ח ניסן, קוראים את פרשת החודש.
2. ההפטרה, ביחזקאל פרק מ"ה מפסוק ט"ז "כל העם הארץ" עד פרק מ"ו פסוק י"ח "איש מאחוזתו".
3. כשחל ר"ח ניסן בשבת, מוציאים שלושה ספרי תורה: בראשון קוראים שישה את פרשת השבוע.

בשני קורא השביעי את פרשת ראש חודש, ח"ק.
בשלישי קורא המפטיר את פרשת החודש
ומפטירים את הפטרת יחזקאל (לעיל) ולא את הפטרת ראש חודש.
- כשיש שני ספרי תורה, אחר שקוראים בשני מגביהים וגוללים אותו, ופותחים את הראשון ובו
מפטירים.

יום השואה:

לימוד משניות לאחר התפילות לעילוי נשמות הקדושים.
אמירת תפילה א-ל מלא רחמים בסיום הלימוד.

יום הזיכרון:

רצוי ללמוד לאחר התפילות (ערבית, שחרית, מנחה) משניות לעילוי נשמות הקדושים.
אמירת תפילה א-ל מלא רחמים בסיום הלימוד.

יום העצמאות:

לובשים בגדי חג
פותחים במנגינת חג בפרק "הודו לה'", פרק "ה' מלך תגל הארץ", פרק "מזמור שירו".
אמירת שלושה פסוקי "לכה דודי" (התעוררי, לא תבושי, ימין ושמאל) בנעימה. כשהפסוק החוזר הוא "זה
היום".
תפילת ערבית (נוסח יום חול) חגיגית.
אחרי קדיש תתקבל, פתיחת הארון לאמירת "שמע ישראל", "ה' הוא האלוקים", מי שעשה נסים.
הש"ץ אומר (במנגינת קריאת התורה) "וכי תבואו", תוקעים בשופר ואומרים "לשנה הבאה", ו"יהי רצון".
שרים "שיר המעלות" (במנגינת התקוה). סוגרים את הארון, סופרים ספירת העומר, ולאחר "עלינו לשבח"
שרים "אני מאמין".

שחרית

מתפללים פסוקי דזמרה של יום טוב, עד "ברוך שאמר", אחר כך חוזרים לסדר יום חול.
אומרים "אז ישיר" פסוק בפסוק.
אחרי חזרת הש"ץ, אמירת הלל. אחריו חצי קדיש.
קריאת פרק הנביא "עוד היום" (בימים שני וחמישי קוראים קודם בתורה).
תפילה לשלום המדינה וחיילי כוחות הביטחון.
אזכרה לחללי מערכות ישראל, ו"אב הרחמים".
אשרי ובה לציון, עד סוף התפילה. שירת אני מאמין

י"ד באייר:

אין אומרים בו תחנון, אבל אומרים במנחה שלפניו.

ל"ג בעומר:

אין אומרים בו תחנון, ולא במנחה שלפניו.

יום ירושלים:

תפילת ערבית חגיגית.

בשחרית – פסוקי דזמרה של שבת, עד "ברוך שאמר", וממשיכים כביום חול. אומרים הלל אחר שמונה עשרה, חצי קדיש אחריו.

ט"ו באב:

אין אומרים בו תחנון, ולא במנחה שלפניו.

צומות

כללי:

1. אין מוציאים ס"ת בשחרית ובמנחה (יש לשאול את הרב כל מקרה לגופו), לקריאת "ויחל", וכן אין הש"ץ אומר "עננו" כברכה בפני עצמה לפני "רפאנו", אלא אם כן יש לפחות שבעה צמים, ואין נשיאת כפיים אלא אם כן כהן אחד צם ויש עשרה מתענים.
2. הש"ץ, הקורא והעולים לתורה בתעניות ציבור יהיו מן הצמים (אלא אם כן התיר הרב).
3. תפילת ערבית במוצאי הצום תהיה 21 דקות לאחר השקיעה. הצום עצמו מסתיים 26 דקות אחרי השקיעה.

צום גדליה:

שחרית:

1. את הסליחות לצום גדליה (יום א' של עשי"ת), אפשר לומר בלילה שלפניו (ראה עשי"ת).
2. הש"ץ בלבד מוסיף "עננו" בין ברכת "גואל" לברכת "רפאנו", בנוסף על התוספות של עשי"ת שהם: לעילא ולעילא, מכל ברכתה- בקדישים, שיר המעלות ממעמקים- אחרי ישתבח, המלך הקדוש, המלך המשפט, זכרנו, בספר חיים וכו'- בשמו"ע.

3. תחנון, נפילת אפיים, אבינו מלכנו, המשך תחנון, הוצאת ס"ת, קריאת "ויחל", ח"ק.
4. לדוד ה' אורי לאחר שיר של יום.

מנחה:

1. זמנה כ-30 דקות קודם השקיעה.
2. סדר התפילה: אשרי, ח"ק, הוצאת ס"ת, קריאת "ויחל", השלישי מפטיר (מתוך תנ"ך שלם) בישעיה נ"ה, ו', "דרשו ה'" עם הברכות קודם ההפטרה, לאחר ההפטרה אומר את הברכות עד "מגן דוד", יהללו וכו'.
3. ח"ק, בשמו"ע בלחש מוסיפים **הציבור הצם** "עננו" בברכת שומע תפילה והש"ץ מוסיף "עננו" בין "גואל" ל"רפאנו", ברכת כוהנים.
4. תחנון, נפילת אפיים, אבינו מלכנו, המשך תחנון, עלינו, לדוד.

עשרה בטבת:

יום זה הוא גם יום הקדיש הכללי, בו אומרים קדיש אלו אשר קרוביהם נספו בחורבן יהדות אירופה ואין תאריך מדויק לרציחתם.

שחרית:

סדר התפילה: הש"ץ בלבד מוסיף "עננו" בין גואל לרפאנו, לאחר חזרת הש"ץ אומרים סליחות לי' בטבת (מתחילים ב"סלח לנו" עד "ורב חסד לכל קוראיך" ועוברים לסליחות), לאחר הסליחות "אבינו מלכנו", המשך תחנון, ח"ק, הוצאת ס"ת וקריאת "ויחל", ח"ק, המשך כביום רגיל.

מנחה:

כבצום גדליה, יש לקיים לימוד משניות לאחר התפילות לעילוי נשמות קדושי השואה.

תענית אסתר:

עיין בעשרה בטבת. וכן יש להניח במנחה צלחת עבור מחצית השקל ובה ג' חצאי מטבעות "זכר למחצית השקל". הוספת קופות צדקה נוספות- באישור הגבאים.

י"ז בתמוז:

ראה עשרה בטבת.

- מנהגי אמירת "אב הרחמים" בשבתות הנ"ל, ראה בתפילות שבת סעיף 22.

ט' באב:

מנחה קודם הצום:

1. זמנה קודם סעודה מפסקת.
2. סדר התפילה כביום רגיל (מלבד אם חל ט' באב ביום ראשון, שאז מתפללים מנחה של שבת וא"א צדקתך).
3. א"א תחנון ונפילת אפיים במנחה.

ערבית:

1. כ-21 דקות לאחר השקיעה (במודיעין). (אם חל במוצ"ש מאחרים את ערבית בכ-20 דקות כדי שהציבור יאמר "ברוך המבדיל בין קדש לחול" ויחליף נעליו, וכן יברכו על הנר בלבד בבית הכנסת לכל הציבור).
2. יש להסיר את הפרוכת ואת כיסוי הבמה, ולהשאיר אור הנצרך לצורך התפילה בלבד.
3. יושבים על הארץ מכניסת הצום ועד חצות היום, ולשם כך יש לסדר את הריהוט בבית הכנסת, אולם הנשים תשבנה רגיל על הכיסאות.
4. הש"ץ יכול להיות גם אבל.
5. לא מתעטפים בטלית.
6. סדר התפילה: עד שמו"ע כביום חול, קדיש תתקבל, קריאת איכה וקינוח, ואתה קדוש, קדיש בלא תתקבל, עלינו.

שחרית:

1. סעיף 2,3,4,5, כדלעיל (ואין להניח תפילין).
2. סדר התפילה: עד שמונה עשרה כביום חול, בחזרת הש"ץ יאמר הש"ץ "עננו" קודם רפאנו, לא אומרים ברכת כוהנים (ולא "אלוקינו"), אין אומרים תחנון, ח"ק, הוצאת ס"ת וקריאה בפרשת ואתחנן "כי תוליד" - ג' עולים, ח"ק, הפטרה במנגינת "איכה" חוץ מ' 2 הפסוקים האחרונים, ברכות עד מגן דוד, יהללו.
3. קינות: תחולק רשימה של הקינות אשר תאמרנה בקול בבית הכנסת.
הסדר המוצע של הקינות הוא : א. שבת סורו מני
ב. איכה אצת באפך
ג. איכה ישבה חבצלת השרון
ד. איכה אלי קוננו מאליו
ה. זכור אשר עשה
ו. ואם תאכלנה
ז. ואתה אמרת

ח. ארזי הלבנון
ט. על חורבן בית המקדש
י. מי יתן ראשי מים
יא. אז בהלוך ירמיהו
יב. אמרתי שעו מני
יג. אש תוקד בקרבי
יד. אצבעותי שפלו
טו. אבל אעורר
טז. שכרת ולא מיין
יז. ציון הלא תשאלי
יח. ציון קחי כל צרי גלעד
יט. ציון תקונני
כ. שאלי שרופה באש.
כא. ציון במשפט
כב. אלי ציון ועריה.
נהגו להוסיף קינה לזכר קדושי השואה.

4. אשרי ובה לציון (ללא הפסוק "ואני זאת בריתי"), קדיש בלא תתקבל, עלינו.

מנחה:

1. כ-40 דקות קודם השקיעה.
2. מסדרים את בית הכנסת לישיבה רגילה ואת הפרוכת וכיסויי הבמה.
3. מתעטפים בטלית ותפילין ומי שרגיל בכל יום אומר את ארבע פרשיות התפילין.
4. סדר התפילה: אשרי, חצי קדיש, הוצאת ספר תורה וקריאת ויחל, הפטרה וברכותיה עד מגן דוד, יהללו, חצי קדיש, שמונה עשרה. בתפילה בלחש יש להוסיף "נחם" בברכת "בונה ירושלים" ו"עננו" ב"שמע קולנו".
5. בחזרת הש"ץ יוסיף הש"ץ "עננו" קודם רפאנו וכן "נחם" בברכת "בונה ירושלים". נשיאת כפיים/פסוקי ברכת כוהנים, קדיש תתקבל, שיר של יום, אין כאלוקינו ועלינו.

ערבית:

1. 21 דקות אחרי השקיעה. הצום מסתיים 26 דקות אחרי השקיעה.
2. קידוש לבנה.

3. הגבאים יודיעו לציבור שאסור בתספורת, כביסה ובבשר ויין עד למחרת בצהריים. בצום נדחה או שלמחרת חל יום שישי מותר מיד בבוקר בבשר, יין וכביסה. תספורת בצום נדחה מותרת מיד בערב.
4. כאשר חל ט' באב במוצ"ש, יודיעו הגבאים בערבית לעשות הבדלה בבית על יין עם ברכת המבדיל (ללא פסוקי "הנה א-ל ישועתי"), במוצאי יום ראשון.

נוהל בר מצווה

כללי:

ראה לעיל בדיני קריאת התורה שבת, דינים השייכים לכאן וכן הקדמה כללית.

1. כל חבר עמותה, זכאי לחוג בר מצווה בבית הכנסת, ללא כל תשלום נוסף (מלבד ניקיון וכדו').
2. יש לתאם עם הגבאים את התאריך זמן מה מראש.
3. בדרך- כלל יש לקבוע את הבר מצווה לאחר שמלאו לנער 13, או באותה שבת.
4. באם ישנה שמחה נוספת באותה שבת, יש למצוא פתרון עם הגבאים.
5. באם הנער רוצה לקרוא בתורה את המפטיר, הפטרה, כל הפרשה או לעבור לפני התיבה, חובה על הגבאים לבדוק את יכולתו והכנתו לכך.
6. יש לסדר עליה לאבי הבר מצווה וכן ראוי לתת לו לחלק את שבע העליות לאורחיו- פרט לדיני הקדימויות שהבאנו לעיל בקריאת התורה בשבת.
7. באם יינתן קידוש מסודר לאחר התפילה, יאמר אז הבר מצווה את דרשתו ובאם ירצה יאמר אותה לאחר קריאת התורה.
8. מן הראוי שבית הכנסת ייתן שי לכל נער הבא במצוות.
9. * יש לדאוג להסדר קבוע בנושא זריקת הממתקים, הן בנושא הכשרות והן בנושא זלזול באוכלים (רק אוכל עטוף וכו').
10. מן הראוי שהסוכריות תזרקנה אך ורק מעזרת נשים, ולא ייהפך המעמד לתחרות זריקה בתוך בית הכנסת.
11. * כבר כתבנו לעיל בהקדמה שיש להגיע לסידור נאות בדבר האוכל בקידושים.
12. א. מי שאינו חבר בעמותה, ורוצה לחוג בר מצווה בבית הכנסת, חייב לתאם זאת עם הגבאים חודשיים מראש, כדי שיוכלו להתכונן לבר מצווה ולדעת את מנהגי בית הכנסת.

- ב. הילד יבוא עם אביו לביקור בבית הכנסת, לפחות שבת אחת, כדי שיכיר את המקום ואורחותיו.
- ג. הילד יבוא עם אביו ביום שני או חמישי שקודם שבת בר המצוה, עם תפילין, ויעלה לתורה.
- ג. העליות לתורה, ובעלי תפילה- ע"פ ההלכה ושיקול הגבאים, וכן הבאת האוכל ועליית הבר מצווה לתורה.
- ד. המשפחה תיתן תרומה לבית הכנסת, סכום שייקבע מעת לעת ע"י הועד, לכבוד השמחה.
- ה. יש לבקש מאנשים הבאים מבחוץ לא לחלל את השבת בבית הכנסת וסביבתו (צילום, עישון, כניסה לא צנועה לבית הכנסת, או בגילוי ראש וכו').
- ו. תינתן עדיפות לשמחות של אנשי העמותה על פני מי שאינו, באם חלו באותה שבת.

אבלים ובעלי ימי זיכרון

כללי:

1. בכל דיני תפילה לפני העמוד, חברי עמותת בית הכנסת דוחים כל אדם אחר הרוצה להתפלל.
2. כשיש כמה שאומרים את הקדיש, יאמרו כולם יחד מילה במילה כדי שלא יצא שכרו בהפסדו (אם אפשר לעמוד במקום אחד- מה טוב).
3. ביום שפוסק מלומר קדיש- עולה לתורה.

אבל תוך שבעה:

1. אבל תוך שבעה לא יוצא מביתו לבית הכנסת, מלבד בשבת ומתחיל בתפילתו ב"מזמור שיר ליום השבת". נהגו שקודם "בואי בשלום" הגבאי מכריז: "צאו לקראת האבל" והקהל אומר: "המקום ינחם אותך/ אתכם, בתוך שאר אבלי ציון וירושלים".
2. אבל משנה את מקומו בבית הכנסת, לכיוון מרוחק יותר מארון הקודש.
3. בשבת שחרית לא יקרא בתורה ולא יעלה לתורה ולא ישא את כפיו (וראוי שיצא מבית הכנסת קודם נשיאת כפיים), ואינו עובר לפני התיבה, אבל יכולים לכבדו בהגבהה, גלילה ובהוצאה והכנסה.
4. אם חל היום השביעי בשבת- יכול לעלות לתורה במנחה.
5. בסליחות ערב ראש השנה מותר לאבל לבוא לבית הכנסת, ואם מתפללים מיד אח"כ יישאר לתפילה.
6. בפורים יכול האבל לבוא לקריאת המגילה, אך לא לערבית.
7. בתשעה באב יכול האבל לבוא לבית הכנסת וערבית ושחרית, וכן יכול לעלות לתורה ולמפטיר.

אבל תוך שלושים לקרובים/ י"ב חודש לאביו או אימו:

1. את השלושים יום, מונים מיום הקבורה (את סיום השנה ראה ביארצייט).

2. מתפללים לפני התיבה, מלבד שבת ויום טוב, ראש השנה, בעל תוקע, יום כיפור וחזה"מ (כל התפילות), אא"כ הציבור דורש והוא בעל תפילה קבוע.
3. אבל משנה את מקומו בבית הכנסת, ראה סעיף 2 בדין תוך שבעה.
4. יכולים להתפלל סליחות שלפני ר"ה, ערב ר"ה, עשי"ת, ערב יום הכיפורים.
5. יכול לקבל הקפה בשמחת תורה, אך לא ישתתף בריקודים.
6. בסוכות, לא יקיף בלולב עם הציבור בחזה"מ, אלא יחזיק את הס"ת על הבמה, מלבד יום טוב ראשון והושענא רבה.
7. אינו עובר לפני התיבה בראש חדש במנחה וערבית.
8. בחנוכה ופורים, מתפלל מנחה וערבית, ושחרית-ראוי שלא.
9. בימים שאין אומרים בהם תחנון ואין אומרים הלל, כגון: ל"ג בעומר, י"ד באייר, ט"ו בשבט, ט"ו באב וכו'- מתפלל את כל התפילות.

10. דין קדימות:

- א. אבל בתוך השבעה.
- ב. אבל בתוך 30 יום- קודם לאבל בי"ב חודש וליארצייט, לדין לעבור לפני התיבה.
- ג. בעל יארצייט- קודם לאבל בי"ב חודש, לדין לעבור לפני התיבה.
- ד. יום שפוסק לומר קדיש- קודם לאבל תוך י"ב חודש.
- ה. אבל תוך י"ב חודש.

יזכור:

1. ארבע פעמים בשנה אומרים יזכור והם: יום כיפור, שמחת תורה, שביעי של פסח, חג שבועות.
2. כשאומרים יזכור, אומרים אחריו "אב הרחמים" (ע"י בתפילת שבת שתפילה זו נתקנה על קדושי עם ישראל שנהרגו על קידוש השם).
3. אלו שהוריהם חיים, יוצאים בשעת אמירת יזכור, משום עין הרע או משום שנראה כהתגודדות ע"י ששותקים.
4. תפילת "אל מלא רחמים" שביזכור, נתקנה עבור הש"ץ בלבד ולכן יאמר: נשמת אבי/ אמי/ קרובי (האישיים שלו).
5. כשאומרים פלוני בן פלוני יאמר את שם האב ולא האם (והספרדים- את שם האם).
6. יכולים להזכיר נשמות רבים בתפילה אחת ויאמרו: "שהלכו לעולמם", "בעד הזכרת נשמתם", "וינוחו על משכבותם" (ולא משכבם).
7. צריך לומר "על כנפי השכינה" ולא תחת כנפי השכינה.
8. אבל בשנה הראשונה ואפילו בחודש ראשון, יאמר הזכרת נשמות.

הפסקת הקדיש בסוף י"א חודש:

מונה 11 חודש (גם בשנה מעוברת) ומפחית יום אחד מיום המיתה. לדוגמא: אם מת ב-ח' תשרי, מפסיק קדיש ב-ז' אלול, לאחר מנחה (ובשנה מעוברת ב-ז' אב).

יארצייט:

1. יום הזיכרון הוא יום המיתה, אף שנקבר למחרת או כעבור יומיים.
2. יום הזיכרון הוא באותו יום של החודש שמת, כגון: אם מת ב-ח' חשוון- כל שנה ב-ח' חשוון הוא יום הזיכרון, ואפילו בשנה מעוברת.
3. מת באדר בשנה רגילה- יום הזיכרון באדר ראשון, ויש מחמירים בשתי האדרים.
4. מת באדר ראשון- בכל שנה מעוברת יעשה באדר ראשון.
- מת באדר שני- בכל שנה מעוברת יעשה באדר שני.
5. מת בר"ח, שעיתים חל יום אחד ועיתים חל שני ימים- ישאל כל מקרה לגופו.
6. גם אבל בשנה ראשונה, יכול להתפלל בשבת שקודם היארצייט כדין יארצייט רגיל לקמן.
7. בשבת שקודם היארצייט או כשחל היארצייט בשבת- עולה למפטיר- ראה קריאת התורה בשבת סעיפים 10,9, דבר מצווה קודם, ויש נוהגים שמתפלל גם תפילת מוסף (ואין שום צורך להתפלל תפילות נוספות), וכן מתפלל את תפילת ערבית במוצ"ש (ועיין בסדר הקדימויות באבלות- סעיף 10 לעיל, את מי הוא דוחה ואת מי לא).
8. ביום היארצייט מתפלל לפני התיבה שלוש התפילות, ואומר את הקדישים (עיין בסדר הקדימויות).
9. ביום היארצייט עולה לתורה, ואם אין קריאה באותו יום- עולה ביום שלפניו.

נספח:

שירה בתפילה
לכבוד..

בעיקרון, לא תתכן תהיה בעיה בשירה, הרי כל תפילת המקדש הייתה מלווה בשירת הלווים. ואנו מייחלים לכך שישבו הלוויים לשירם ולזמרם. אציין נקודה שיש לשים אליה לב, בכל תפילות השנה.

בהלכה הוזכר : על דבר החזנים המזמרים וכופלים התיבות וכו', שגם בהלל תנן דדווקא במקום שנהגו לכפול שרי, בברכות דשמע שמע מגונה הוי, ואף דאין משתקים אותו בשעת מעשה, מכל מקום צריך למחות בו שלא יעשה כן בפעם אחרת וכו'. וגם עלי רע המעשה הזה, וכבר האריך בזה התבואות שור על מסכת ראש השנה, והביא הקרא ד"נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה" וכו', ולדינא נראה דאסור מחמת ה' טעמים וכו', (לשון המהר"ם שיק או"ח סי' לא. ראה שו"ת יביע אומר ח"ו סי' ז אות ו ושו"ת יחזקאל דעת ח"ב סי' ה שאסף את דעות הפוסקים בנושא).

מנהג הוא לשורר ולזמר בקטעים מן התפילה. ממנו נשתרבו מנהג – שלדעת פוסקים רבים הוא איסור גמור – לכפול מילים בפסוק. ממנו נולד מנהג חמור יותר – אמירת חצאי פסוקים (כל פסוקא דלא פסקיה משה, אנן לא פסקינן, תענית כז,ב).

עתים מתחיל החזן לשיר, בקדושה של תפילת מוסף, "שמע ישראל". הקהל שקולט את המנגינה בשלב זה מצטרף אליו ואומר, "ה' אלוקינו ה' אחד". אין כל היתר לומר חצי פסוק, ולהזכיר שם ה' פעמיים לבטלה! הקהל יכול להצטרף החל מ"הוא אלוקינו", או לומר בשקט "שמע ישראל" ולהמשיך עם שליח הציבור.

או בשירת "השיבנו ה' אליך ונשובה", מצוי שחוזרים על המילה "חדש", "חדש ימינו", "חדש ימינו כקדם". גם כאן אפשר למתוח את המנגינה על מילה אחת, או לסיים את הפסוק ולאחריו לחזור על מילים האחרונות.

במודיעין הזכרתי כמה פעמים את נושא "מזמור לדוד הבו לה'" המושר בקול רם ובשמחה רבה. במנגינה הרגילה כופלים מלים בפסוקים בהם מוזכר שם ה', למשל: קול ה' על המים א-ל הכבוד הרעים ה' על מים על מים על מים רבים. בדקתי בתנ"ך אין פסוק כזה! יש פסוק דומה בו מוזכר שם ה', אך אומרים "על מים" פעם אחת בלבד! (אגב, אפשר לשיר את המנגינה על המילים הללו, אך לשים לב ולחלק את המנגינה על פני המילים בצורה שלא כופלת מילים "השם, על מים, רבים").

ביררתי ובדקתי אצל גדולי הרבנים, מכל העדות והחוגים, אין חולק בדבר.

בימים נוראים מצויה הטעות, והזכרת שם השם לבטלה (דבר חמור מאד. בחז"ל זהו איסור "לא תישא שם ה' אלוך לשווא"). למשל: הציבור שר עם החזן את "אדיר אדירנו". צריכים לשים לב, שבשירת "ביום ההוא יהיה" או שעוצרים כאן, או שאומרים מתחילת

הפסוק "והיה ה' למלך על כל הארץ". כי אין לומר חצי פסוק בו נאמר שם ה', ללא אמירת כל הפסוק. (אגב, למרות שלא מדברים בתפילת המוסף, בין הברכה הראשונה על התקיעות לתקיעה האחרונה, דיבורים לצורך התפילה אינם אסורים. לכן אומרים "ברוך הוא וברוך שמו", לכן מותר לשיר עם החזן).

יפה ונאה לשיר, אך צריך לשים לב שלא ייצא שכרנו בהפסדנו. קל לשים לב לא לכפול מלים בפסוקים בהם מוזכר שם ה', ובכך גם להתעורר בתפילה וגם לא להיכשל. ויהיו נא אמרינו לרצון.

הקדיש שלאחר קריאת התורה

לכבוד ..

בספר פני ברוך (סי' ל"ד סעיף יד) כתב שחצי קדיש לאחר קריאת התורה שייך לאבלים, ואם אין שם אבל אומרו מי שקרא בתורה. הוא מציין שמקורו הוא מדברי התשב"ץ, עיינתי בדבריו ומעט תמוה לי הלימוד.

בשו"ת התשב"ץ (ח"ג סי' קעא) דן אודות קטן העולה להפטר וכתב, אבל לקדיש בתורה ולתפילת ערבית ליל מוצאי שבת איני מתיר עד שיהיה גדול וכו'. למד מדבריו בשו"ת אגודת אזור שהקדיש לאחר קריאת התורה אינו שייך לש"ץ דוקא או לקורא בתורה אלא לאבלים, הובאו הדברים בשדי חמד (מערכת אבילות כרך ו' אות קסג עמ' 197).

יש לעיין בראיה זו, שהרי לא מפורש בדבריו אלא שקדיש זה יכול להאמר גם על ידי הקטן העולה לתורה, אך לא נאמר כאן שדוקא העולה הוא אומר את הקדיש. אך אציין גם את דברי הבית יוסף (או"ח סי' רפ"ב) שכתב, ובר"ח טבת שחל להיות בשבת שמוציאים שלושה ספרי תורה אין אומרים קדיש אחר ספר ראשון, לפי שאין קורין בו אלא ששה, וכיוון שלא גמרו לקרות בו חובת היום, שהם שבעה עולים, אין לומר קדיש עד אחר ספר שני, עכ"ל. מבואר בדבריו שאף למנהג הספרדים האומרים קדיש נוסף אחר ספר שלישי, מ"מ הקדיש הנאמר אחר הקריאה הוא חובת היום ולא רק אמירה דברי תורה בספר התורה, שבזה מאתים היה שיאמר אותו האבל.

מקור אמירת קדיש זה הוא תקנת גאונים (או סבוראים) שהובאה בתוס' במגילה (כג, א, ד"ה כיוון, ראה ביאור הגר"א סי' רפב סקי"ג), וטעם שמפסיקים בקדיש, להודיע שהמפטיר אינו ממניין השבעה, עכ"ל. משמע שקדיש זה הוא מסדר התפילה ואינו עומד בפני עצמו. בברכי יוסף (סי' קמג) כתב בשם הר"י מיגאש תלמידו של הר"ף שהקדיש הוא להפסיק בין הקריאה בתורה לקריאה בנביא. נראה מדבריו שביום שאין נביא אין צריכים לומר קדיש, אך מנהגנו אינו כן אלא כדברי הטור (סי' קמט), לאחר שגמר קריאת הספר אומר הש"ץ קדיש, ומחזיר הספר למקומו, עכ"ל. אמנם הבית יוסף הזכיר את דין אמירת הקדיש בהלכות שבת, כששייך טעמו של הר"י מיגאש, אבל הפוסקים לא חילקו כדבריו.

עכ"פ המעיין בלשון השו"ע שם (סי' רפב) יראה שחוזר ומזכיר בנידון אמירת קדיש זה את שליח הציבור, ולא אחר. וכן בספרי שערי אפרים (לרא"ז מרגליות שער ז) כתב בשם ליקוטי הפרדס לרש"י, שאין לך קריאת פסוקים שאין מקדישים אחר כך, ובשבת במנחה וכן בתענית ציבור, במנחה אומרים הקדיש קודם שמונה עשרה אצל העמוד, שאין כאן במה להפסיק בין קדיש זה לקדיש שקודם שמונה עשרה, (ראה במגן אברהם סי' רצב סק"ב, ובמטה משה סי' רנג. כן ראה באליה רבה סי' נה אות טז בשם הרוקח, וקרובים דבריו לדברי רש"י).

עוד אציין שנפסק להלכה שאם שכחו לומר קדיש אחר הקריאה במנחה של שבת יוצאים ידי חובה בקדיש שלפני שמונה עשרה שהוא קאי הקריאה גם כן (עיין באר היטב סי' רצ"ב), מבואר א"כ שקדיש זה הוא מסדר התפילה ולכבוד התורה, ומן הדין שיאמר אותו בעל הקריאה דווקא.

אכן בספר גשר החיים כתב להלכה (ח"א פ"ל סעיף ח' אות ב) הקדיש אחר קריאת התורה אומר הקורא, אפילו אם יש לו אב ואם. ורשות לאבל לומר גם הקדיש שאחר קריאת התורה, אף שהוא

לא עלה לתורה (שד"ח קסג בשם תשובת הרשב"ץ ח"ג קעא). ולענ"ד פשוטים דבריו להלכה, לאחר עיון במקור קדיש זה.
בבית הכנסת בו אני מתפלל מדי בקר, לאחר שאנשים נדחפו לקבל עליה כדי לומר קדיש, תיקנתי שרק הקורא אומר קדיש, בכל מקרה, וראה זה פלא, פתאום יהודים לא זקוקים לעליה מדי שני וחמישי...